

EUNUCHVS TERENTIÏ 67

ACTA LVDIS MEGALENSIB. L. POSTVMIO ALBINO, L. CORNELIO MERVLA AEDILIB. CVRVLIB. EGERE L. AMBIVIVS TVRPIO, L. ATTILIVS PRAENESTINVS. MODVLAVIT FLACCVS CLAVDII, TIBIIS DVABVS DEXTRA, ET SINISTRA. GRAECA MENANDRV, ACTA II. M. VALERIO, C. FANNIO COS.

PERSONAE.

PHAEDRIA	adolescens
PARMENO	seruus,
THAIS	meretrix,
GNATHO	parasitus,
CHAEREA	adolescens,
THRASO	miles,
PYTHIAS	ancilla
CHREMES	senex,
ANTIPHO	adolescens
DORIAS	ancilla
DORVS	eunuchus
SANGA	seruus
SOPHRONA	nutrix,
LACHES	senex:

PERIOCHA

Sororem falso dictitatam Thaidis,
 Sid ipsum ignorans, miles aduexit Thraso,
 Ipsiq; donat. erit hæc ciuis Attica.
 Eidem eunuchum, quem emerat, tradi iubet
 Thaidis amator Phædria, ac rus ipse abit,
 Thrasoni oratus biduum concederet.
 Ephebus frater Phædriæ puellulam
 Cum deperiret dono missam Thaidi,
 Ornatu Eunuchi induitur: sua det Parmeno:
 Introijt: uitiat uirginem: sed Atticus
 Ciuis repertus frater eius, conlocat
 Vitiatam ephebo: Phædriam exorat Thraso.

Adilon.

Meretrice adolescentem, cuius mutuo amore
 tenebatur, exclusit: eiq; reuocato exclusio-
 nis causas reddidit: eius frater minor natu uirginem,
 quam miles meretrici dono miserat, amare cœpit: de-
 ductusq; in domum meretricis pro eunucho, uitiat.
 re itaq; cognita, cum illusam se meretrice doleret, ab
 eodem adolescente placatur: interuentuq; fratris
 eius ciuem cognitam Atheniensem ducit uxorem. mi-
 les quoq; in partem meretricij amoris receptus, illu-
 ditur

PROLOGVS

Concitatior est. Nam primo obijcit uitia quædam
aduersario, illum in contemptum adducēs: deinde poë-
tam defendit.

Siquisquam est, qui placere se studeat bonis
Quàm plurimis, & minime multos ledere:

In his poeta hic nomen profitetur suum.

Tum si quis est, qui dictum in se inclementius
Existimauit esse, sic existimet,

Responsum, non dictum esse, quia læsit prior.

Qui bene uertendo, & easdem scribendo male, ex
Græcis bonis Latinas fecit non bonas:

Idem Menandri Phasma nunc nuper dedit,

Atq; in Thesauro scripsit, causam dicere

Prius unde petitur, aurum quare sit suum,

Quàm illic, qui petit, unde is sit thesaurus sibi,

Aut unde in patrium monumentum per uenerit.

Dehinc ne frustretur ipse se, aut sic cogitet:

Defunctus iam sum, nihil est quod dicat mihi:

Is ne erret, moneo, & desinat laceffere:

Habeo alia multa, quæ nunc condonabitur:

Quæ proferentur post, si perget ledere.

Ita, ut facere instituit, nunc quam acturi sumus

Menandri Eunuchum, postquam ediles emerunt,

Perfecit, sibi ut inspiciundi esset copia.

Magistratus cum ibi adesset, occepta est agi.

Exclamat, furem, non poetam, fabulam

Deditse, & nil dedisse uerborum tamen:
 Colacem esse Næui, & Plauti ueterem fabulam,
 Parasiti personam inde ablatam, & militis.
 Si id est peccatum, imprudentia est
 Poëtæ, non qui furtum facere studuerit.
 Id ita esse, uos iam iudicare poteritis.
 Colax Menandri est: in ea est parasitus Colax,
 Et miles gloriosus: eas se non negat
 Personas transtulisse in eunuchum suam
 Ex Græca: sed eas fabulas factas prius
 Latinas scisse sese, id uero pernegat.
 Quòd si personis ijsdem uti alijs non licet:
 Qui magis licet currentes seruos scribere,
 Bonas matronas facere, meretrices malas.
 Parasitum edacem, gloriosum militem,
 Puerum supponi, falli per seruum senem,
 Amare, odisse, suspicari: deniq;
 Nullum est iam dictum, quod non dictum sit prius.
 Quare æquum est uos cognoscere, atq; ignoscere,
 Quæ ueteres factitarunt, si faciunt noui.
 Date operam, & cum silentio animaduortite,
 Vt pernoscat, quid sibi eunuchus uelit.

ACTVS PRIMI SCENAE I
PERIOCHA I. C.

Expositio argumenti in personas collata. Imago
adolescentis libidinosi, & perditam amore: & recte
monstrantis serui probi ac fidelis.

PHAE DRIA, PARMENO.

Iambici senarij.

Vid igitur faciam? non eam? ne
nunc quidem,
Cum accersor ultro? an potius ita
me comparem,
Non perpeti meretricum contu-
melias?

Exclusit, reuocat, redeam? non, si me obsecret.
Pa. Siquidem hercle possis, nil prius, neq; fortius;
Verum si incipies, neq; perficies nauiter:
Atq; ubi pati non poteris, cum nemo expetet,
Infecta pace, ultro ad eam uenies, indicans
Te amare, & ferre non posse: actum est, ilicet,
Peristi: eludet, ubi te uictum senserit.
Proin tu, dum est tempus, etiam atq; etiam cogita,
Here, quae res in se neq; consilium, neq; modum
Habet ullum, eam consilio regere non potes.
In amore haec omnia insunt uitia, iniuria,
Susceptiones, inimicitiae, induciae,
Bellum, pax rursus, incerta haec si tu postules
Ratione certa facere, nihilo plus agas,

Quam si des operam, ut cum ratione insanias.
 Et quod nunc tute tecum iratus cogitas:
 Egone illam? quæ illum? quæ me? quæ non? sine modo:
 Mori me malim: sentiet qui uir siem:
 Hæc uerba me hercule una falsa lacrumula,
 Quam, oculos terendo misere, uix ui expresserit,
 Restinguet: & te ultro accusabis, & ei dabis
 Ultro supplicium. Ph. indignum facinus. nunc ego &
 Illam scelestam esse, & me miserum sentio:
 Et tædet: & amore ardeo: & prudens, sciens,
 Viuus, uidensq; pereco: nec, quid agam, scio.
 Pa. Quid agas? nisi ut te redimas captum quam quam
 Minimo: si ne queas paululo, at quanti queas:
 Et ne te afflictes. Ph. itane suades? PA. si sapis:
 Neque, præterquam quas ipse amor molestias
 Habet, addas: & illas, quas habet, recte feras.
 Sed ipsa egreditur nostri fundi calamitas:
 Nam quod nos capere oportet, hæc intercipit.

THESES ETHICAE

- 1 Amor cæcus est, cum mentes amatorum excæcet.
- 2 Amatorum summa est inconstantia: exclusi magis ardent: exemplo est Phædria.
- 3 Amor paulatim temperandus est. & non exacerbatus, uel iuxta Ouidij remedium.

ACTVS PRIMI SCENAE II
PERIOCHA I. G.

Amatoris cum amica exostulatio: Defensio mu-
 Herculae exponentis consilium suum adolescenti, &
 placantis illum. Ethos Thaidos ut meretricis non fu-
 tile neq; stolidum neq; etiam prauum: Phædriae molle
 & amatorium & acolastum: Serui simplicis ac boni.
 THAIS, PHAEDRIA, PARMENO.

Iambici senarij.

Miseram me, uereor ne illud grauius Phædria
 Tulerit: neue alior sum, atq; ego feci, accepe-
 rit,

Quod heri intromissus non est. Ph. totus Parmeno
 Tremo horreoq; postquam aspexi hanc. PA. bono ani-
 mo es:

Accede ad ignem hunc, iam calesces plus satis.

T. Quis hic loquitur? hem, tun' eras mi Phædria?

Qui hic stabas? cur non recte introibas? PA. ceterum

De exclusione uerbum nullum. T. quid taces?

Ph. Sane quia uero hæ mihi patent semper fores.

Aut quia sum apud te primus. T. missa istæc face.

Ph. Quid missa? o Thais, Thais, utinam esset mihi

Pars æqua amoris tecum: ac pariter fieret, ut

Aut hoc tibi doleret itidem ut mihi dolet:

Aut ego istuc abs te factum nihili penderem.

T. Ne crucia te obsecro anime mi, mi Phædria.

Non pol, quo quenquam plus amem, aut plus diligam.

Eo feci: sed ita erat res: faciundum fuit.

P. Credo, ut fit, misera præ amore exclusit hunc foras

E S T. Sic

T. Siccine ais Parmeno? age. sed huc qua gratia
 Te accersi iussi, ausculta. Ph. fiat. T. dic mihi
 Hoc primum, potin est hic tacere? Pa. ego ne? op' ante.
 Verum heus tu, lege hac tibi meam astringo fidem:
 Quæ uera audiui, taceo, & contineo optume:
 Sin falsum, aut uanum, aut fictum est, continuo palam
 est.

Plenus rimarum sum, hac atq; illac perfluo.

Proin tu, taceri si uis, uera dicito.

T. Samia mihi mater fuit: ea habitabat Rhodi.

Pa. Potest taceri hoc. T. tibi tumz matri paruolam

Puellam dono quidam mercator dedit,

Ex Attica hinc abreptam. Ph. ciuemne? T. arbitrora

Certum non scimus: matris nomen & patris

Dicebat ipsa: patriam, & signa cetera

Neq; scibat, neq; per ætatem etiam potuerat.

Mercator hoc addebat, è prædonibus,

Vnde emerat, se audisse, abreptam è Sunio.

Mater ubi accepit, cœpit studiosè omnia

Docere, educere, ita uti si esset filia.

Sororem pleriq; esse credebant meam.

Ego cum illo, quo cum uno rem habebã tum, hospites

Abij huc: qui mihi reliquit hæc, quæ habeo, omnia.

P. Vtrunq; hoc falsum est: effluet. T. qui istuc? P. quis

Neq; tu uno eras contenta, neq; solus dedit:

Nam hic quoq; bonam, magnamq; partem ad te attulit.

T. Ita est. sed sine me peruenire, quò uolo.

Interea miles, qui me amare occeperat,
 In Cariam est profectus. te interea loci
 Cognoui. tute scis, postilla quàm intumum
 Habeam te, & mea consilia ut tibi credam omnia.
 Ph. Ne hoc quidem tacebit Parmeno. Pa. oh, dubium
 ne id est

T. Hoc agite amabo. mater mea illic mortua est
 Nuper. eius frater aliquanto ad rem est avidior.
 Is ubi hancce forma uidet honesta uirginem,
 Et fidibus scire, pretium sperans, illico
 Producit, uendit, sorte fortuna adfuit
 Hic meus amicus: emit eam dono mihi,
 Imprudens harum rerum, ignarusq; omnium
 Is uenit: postquam sensit me tecum quoq;
 Rem habere, fingit causas, ne det, sedulo:
 Ait, si fidem habeat, se iri prepositum tibi
 Apud me, ac non id metuat, ne, ubi eam acceperim,
 Sese relinquam, uelle se illam mihi dare:
 Verum id uereri. sed, ego quantum suspicor,
 Ad uirginem animum adiecit. Ph. etiãne amplius?
 T. Nil: nam quæsiui. nunc ego eam, mi Phædria,
 Multæ sunt causæ, quamobrem cupio abducere:
 Primum, quod soror est dicta: prætera, ut suis
 Restituam, ac reddam. sola sum: habeo hic neminem,
 Neq; amicum, neq; cognatum. quamobrem Phædria
 Cupio aliquos parare amicos beneficio meo.
 Id amabo adluta me, quo id fiat facilius.

Sine

Sine illum priores parteis hosce aliquot dies
 Apud me habere. nihil respondes? Ph. pessuma,
 Ego quidquam cum istis factis tibi respondeam?
 Pa. Hec noster, laudo. tandem perdoluit. uir es.
 Ph. At ego nesciebam, quorsum tu ires. paruola
 Hinc est abrepta: eduxit mater pro sua:
 Soror est dicta: cupio abducere, ut reddam suis.
 Nempe omnia hæc nunc uerba huc redeunt denique
 Excludor ego, ille recipitur: qua gratia?
 Nisi illum plus amas, quam me? & istam nunc times,
 Quæ aduecta est, ne illum talem præripiat tibi.
 T. Egon' id timeo? Ph. quid te ergo sollicitat? cedo.
 Num solus ille dona dat? nunc ubi meam
 Benignitatem sensisti te caluier?
 Nonne, ubi mihi dixti cupere te ex Aethiopia
 Ancillulam relictis rebus omnibus,
 Quæsiui? eunuchum porro dixti uelle te,
 Quia solæ utuntur his reginæ: repperi:
 Heri minas uiginti pro ambobus dedi:
 Tamen contemptus abs te, hæc habui in memoria.
 Ob hæc facta abs te spernor. T. quid istuc Phædria?
 Quanquam illam cupio abducere, atq; hac re arbitror
 Id fieri posse maxime: ueruntamen,
 Potius quam te inimicum habeam, faciam, ut iusseris.
 Ph. Utinam istuc uerbum ex animo, ac uere diceres,
 Potius, quam te inimicum habeam. si istuc crederem
 Sincere dici, quiduis possem perpeti.

Pa. Labascit, uictus uno uerbo. quam cito?

T. Ego non ex animo misera dico? quum ioco

Rem uoluisti à me tandem, quin perfeceris?

Ego impetrare nequeo hoc abs te, biduum

Saltem ut concedas solum. Ph. siquidem biduum:

Verum ne fiant isti uiginti dies.

T. Profecto non plus biduum, aut. Ph. aut? nihil moror.

T. Non fiet. hoc modo sine te exorem. Ph. scilicet

Faciendum est, quod uis. T. merito amo te. Ph. benefacis:

Rus ibo. ibi hoc me macerabo biduum:

Ita facere certum est: mos gerundus est Thaidi.

Tu huc Parmeno fac illi adducantur. Pa. maxime.

Ph. In hoc biduum Thais uale. T. mi Phædria,

Et tu. nunquid uis aliud? Ph. egone quid uelim?

Cum milite isto præsens, absens ut sies:

Dies, noctesque; ames me: me desideres:

Me somnies: me expectes: de me cogites:

Me speres: me te oblectes: mecum tota sis:

Meus fac sis postremo animus quando ego sum tuus.

T. Me miseram forsitan hic mihi paruum habeat fidem,

Atque ex aliarum ingenijs nunc me iudicet.

Ego pol quæ mihi sum conscia, hoc certo scio.

Neque me finxisse falsi quidquam, neque meo

Cordi esse quenquam cariorem hoc Phædria.

Et quidquid huius feci, causa uirginis

Fecinam me eius spero fratrem propemodum

Iam repperisse, adolescentem adeo nobilem: &

Is hodie uenturum ad me constituit domum.

Concedam hinc intro, atq; expectabo, dum uenit.

THESES ETHICAE

1 Amor amatæ puellæ conspectu inflammatur, & incenditur. Est enim affectus calidus & in calidis constitutionibus, ingenijs atq; ætatibus facile concipitur

2 Anteros est, cum sit æqua amoris pars & reciprocatio, etiam inuito Seruio.

3 Futiles sunt pleni rimarum, mox perfluunt.

4 Recte Plautus de blanditia scortorum cecinit *Viscus merus est uestra blanditia.*

ACTVS SECVNDI SCENAE I

PERIOCHA I. C.

Appendix quædam superiorum. In qua illa ethe clarius etiam perspiciuntur. Et inest parascæue sequentium.

PHAEDRIA, PARMENO.

Trochaici iambici permixti, cum octonarij tum senarij, unus etiam quaternarius.

Ita fac ut iussi, deducantur isti. Pa. faciam. Ph. at diligenter.

Pa. Fiet. Ph. at mature. Pa. fiet. Ph. satim hoc mandatum est tibi?

P. Ah rogitare? quasi difficile fiet. utinam

Tam aliquid facile inuenire possis Phædria,

Hoc quàm peribit. Ph. ego quoq; una pereo, quod mi est carius.

Ne istuc tam iniquo patiare animo. Pa. minime: quin
Effectum dabo. sed nunquid aliud imperas?

Ph. Munus nostrum ornato uerbis, quod poteris: et
Stum emulum, quod poteris, ab ea pellito.

Pa. Memini, tametsi nullus moneas. Ph. ego rus ibo, atque
que ibi manebo.

Pa. Censeo. Ph. sed heus tu. Pa. quid uis? Ph. censeo
posse me obfirmare, et

perpeti, ne redeam interea? Pa. tene? non hercle arbitror:

Nam aut iam reuertere: aut mox noctu te adiget hora
sum insomnia.

Ph. Opus faciã ut defatiger usque; ingratijs ut dormiam.

Pa. Vigilabis lassus: hoc plus facies. Ph. ah, nil dicis Parmeno.

Eijciunda hercle hæc mollities animi: nimis me indulgeo.

Tandem ego non illa caream, si sit opus, uel totum triduum? Pa. hui,

Vniuersum triduum? uide, quid agas. Ph. Stat sententia.

Pa. Dij boni quid hoc morbi est? adeon? homines immutariet

Ex amore, ut non cognoscas eundem esse? hoc nemo fuit
Minus ineptus, magis seuerus quisquam, nec magis continens

sed

Sed quis hic est, qui huc pergite at at, hic quidem est
parasitus Gnatho

Militis: ducit secum una uirginem huic dono: pape,
Facie honesta. mirum, ni ego me turpiter hodie hic
dabo

Cum meo decrepito hoc eunucho. hæc superat ipsam
Thaidem.

THESIS ETHICA I VV.

¶ Quemadmodum in Phædræ est amantium stultorum
pictura, ex qua perspicitur, quam sint inconstan-
tes, quam sint curiosi & tautologi, quam in seruos
sint imperiosi, quam sint Zelotipi: ita in Parmenone
est serui obedientia & officium, cum herosuo consulat
ne sit prodigus. Dona enim scortis data uana sunt neque
quicquam promouent.

ACTVS SECVNDI SCENAE II PERIOCHA I. C.

Disputatio de arte parasitica. Exigitur & ser-
uulus simplicior à parasito nequam. Et aperitur uia
copiosiori expositioni: Est enim & huius fabulæ du-
plex argumentum. Ethos Gnathonis, leue, uanum, sub-
dolum.

GNATHO, PARMENO

Trochaici & iambici octonarij catalectici, additis
aliquot iambicis.

DII immortales, homini homo quid prestat
stulto intelligens

Quid

Quid interest? hoc adeo ex hac re uenit in mentem
mibi:

Conueni hodie adueniens quendam mei loci hinc, atq;
ordinis

Hominem haud impurum, itidem patria qui abligura
rierat bona.

Video sentum, squalidum, egrum, pannis, annisq; ob-
situm.

Quid istuc, inquam, ornati est? quoniam miser, quod
habui perdidisti,

Hem quò redactus sum: omnes noti me, atq; amici des-
serunt.

Hic ego illum contempsi præ me: quid homo, inquam,
ignauissime?

Itane parasti te, ut spes nullò reliqua in te fiet tibi?
Simul consilium cum re auisti? uiden' me ex eodem
ortum loco?

Qui color, nitor, uestitu, quæ habitudo est corporis?
Omnia habeo, neq; quidquam habeo: nil cum est, nil
desit tamen.

At ego infelix neq; ridiculus esse, neq; plagas pati
Possum. quid tu his rebus credis fieri? tota erras uia.
Olim isti fuit generi quondam quæstus apud seclū prius
Hoc nouum est aucupium: ego adeo hanc primus in-
ueni uiam.

Est genus hominum, qui esse primos se omnium re-
rum uolunt,

Nec sunt: hos confector: hisce ego non paro me ut rē
deant,

Sed eis ultro arrideo, & eorum ingenia admiror si-
mul:

Quicquid dicunt, laudo: id rursus si negant, laudo
id quoque:

Negat quis, nego: ait, aio. postremo imperavi ego me
mibi.

Omnia aſentari. is quaestus nūc est multo uberrimus.
Pa. Scitum vercle hominem: hic homines prorsus ex-
stultis inſanos facit.

G. Dum hæc loquimur, interea loci ad macellum ubi
aduenimus,

Concurrunt lati miſuiam cupedinarij, coqui,

Lanij, cetarij, fartores, piscatores, aucupes.

Quibus & re salua & perdita profueram, & pro-
sum sæpe:

Salutant: ad coenam uocant: aduentum gratulantur.

Ille ubi miser, famelicus, uidet neesse in tantum hone-
rem,

Et tam facile uictum querere: ibi homo coepit me ob-
secrare

Vt sibi liceret discere id de me. sectari iussi:

Si potis est tanquam philosophorum habent disciplina-
ne ex ipsis

Vocabula, parasiti itidem ut Gnathonici uocentur.

Pa. Viden, ossum & cibi quid faciat alienus? **Gn.** sed
ego

Ego cesso

Ad Thaidem hanc deducere, & rogitare ad coenam
ut veniat.

Sed Parmenonem ante ostium Thaidis tristem uideo.
Riualis seruum, salua res est. nimirum hic homines
frigent.

Nebulonem hunc certum est ludere. Pa. hinc hoc mu-
nere arbitrantur

Suam Thaidem esse. Gn. plurima salute Parmenonem
Summum suum impartit. Gnatho. quid agitur?

Pa. statur. Gn. uideo:

Nunquidnam hic, quod nolis, uides? Pa. te. Gn. credo.
at nunquid aliud?

Pa. Qui dum? Gn. quia tristi es. Pa. nihil equidem.
Gn. ne fis. sed quid uidetur

Hoc tibi mancipium? Pa. non malum hercle. Gn. uro
hominem. Pa. ut falsus animi est.

Gn. Quam hoc munus gratum Thaidi arbitrare esse?
Pa. hoc nunc dices,

Eiectos hinc nos. omnium rerum heus uicissitudo
est. (damus

G. Sex ego te totos Parmeno hos menses quietum red-
derursum, deorsum cur sites: ne' ue usque ad lucem uis-
giles?

Ecquid beo te? Pa. men? papa. Gn. sic soleo amicos.
Pa. laudo.

Gn. Detineo te fortasse: tu profectus alio fueras.

Pa. Nusquam. Gn. tum tu igitur paulum da mihi op^{er}
ra: fac, admittar

Ad illam. Pa. age modo, nunc tibi patent fores he,
quia istam ducis.

Gn. Num quem euocari hinc uis foras? Pa. sine, biduum
hoc prætereat.

Qui mihi nunc uno digitulo fores aperis fortunatus,
Næ tu istas faxo calcibus sepe insultabis frustra.

Gn. Etiam tu hic stas Parmeno? eho numnam tu hic
relictus custos,

Ne quis forte internuncius clam à milite ad istam cur
sitet?

Pa. Facete dictum. mira uero, militi quæ placeant.

Sed uideo herilem filium minorem huc aduenire.

Miror, qui ex Piræo abierit: nam ibi custos publice
est nunc.

Non temere est: & properans uenit: nescio quid cir
cumspectat.

THESIS ETHICA I. VV.

I Gnathonicæ artis est encomium.

ACTVS SECVNDI SCENAE III

PERIOCHA I. C.

Fratris Chereæ furor & iuuenilis insania, & con
filium periculosum hac scena continetur. Exemplum
est leuitatis & incogitantie cupidorum. Ethos Che
reæ acre, temerarium, ardens, improuidum. Serui &
probum & timidum.

CHAE

CHÆREA, PARMENO.

Iambici octonarij & senarij: item trochaici octonarij & unus iambicus quaternarius.

Occidi.

Neq; uirgo est usquam, neq; ego qui illam e
conspetu amisi meo.

Vbi quæram? ubi inuestigem? quem perconter? quam
insistam uiam?

Incertus sum: una hæc spes est: ubi ubi est, diu celari
non potest.

O faciem pulchram: delco omnes dehinc ex animo mu
lieres:

Tedet quotidianarum harum formarum. Pa. ecce ali
tem alterum,

De amore nescio quid loquitur. o infortunatum senē.

Hic uero est, qui si amare occeperit, ludum iocumq;

Dices fuisse illum alterum, præut huius rabies quæ da
bit.

Ch. Ut di illum, deaq; senium perdant, qui me hodie
remoratus est:

Neq; adeo, qui restiterim: tum autem qui illum flocci
fecerim.

Sed eccum Parmenonem. salue. Pa. quid tu es tristis?
quidue alacris?

Vnde is? C. ego hercle nescio, neq; unde eam, neq; quor
sum eam:

Ata prorsum oblitus sum mei.

Pa. Qui quaeso? C. amo. P. chem. C. nunc te Parmeno ostendes, qui uir fies.

Scis te mihi saepe pollicitū esse: Cherea, aliquid inueni Medo, quod ames: in ea re utilitatem ego faciam ut noscas meam:

Cum in cellulam ad te patris penum omnem congererem clamculum.

Pa. Age inepte. Ch. hoc hercle factum est, fac, sis nunc promissa appareant,

Siue adeo digna res est, ubi tu neruos intendas tuos. Haud similis uirgo est uirginum nostrarum: quas matres student

Demissis humeris esse, uincto pectore, ut gracile fiet.

Si qua est habitior paulo, pugile esse aiūt: deducūt cibū

Tametsi bona est natura, reddunt curatura iuncta

Itaque ergo amantur. Pa. quid tua istae? C. noua figura oris. P. papae.

Ch. Color uerus, corpus solidum, & succi plenum. Pa. anni? C. sedecim.

P. Flos ipse. C. hanc tu mihi ui, clam, precario

Fac tradas: mea nil refert, dum potiar modo.

Pa. Quid, uirgo cuius est? C. nescio hercle. Pa. unde est? C. tantundem. P. ubi habitat?

C. Ne id quidem. P. ubi uidisti? C. in uia. P. qua ratione amisisti?

C. Id e quidem adueniens mecum stomachabar modo.

Neq; quenquā hominem esse ego arbitror, cui magis bono
Feliciter

Felicitates omnes aduersae sient.

P. Quid hoc est sceleris? C. perij. P. quid factum est? C. rogas?

Patris cognatum atq; æqualem Archidemidem

Nostim? Pa. quid ni? C. is, dum sequor hanc, fit mihi obuiam.

Pa. Incommode hercle. C. imo enim uero infeliciter?

Nam incommoda alia sunt dicenda Parmeno.

Illum, liquet mihi deierare, his mensibus

Sex septem prorsum non uidiſſe proxumis,

Nisi nunc, cum minime uellem, minimeq; opus fuit.

Eho, nonne hoc monstri simile est? quid ais? P. maxime.

C. Continuo accurrit ad me, quàm longe quidem,

Incuruus, tremulus, labijs demissis, gemens:

Heus heus, tibi dico Chærea, inquit, restiti.

Scin quid ego te uolebam? dic. cras est mihi

Iudicium. quid tum? ut diligenter nuncies

Patri, aduocatus mane mihi esse ut meminerit.

Dum hæc dicit, abiit hora, rogo num quid uelit.

Recte, inquit. abeo. cum huc respicio ad uirginem,

Ita sese interea commodum huc aduorterat

In nostram hanc plateã. P. mirum, ni hanc dicit, modo

Huic quæ data est dono. C. huc cum aduenio, nulla erat.

P. Comites secuti scilicet sunt uirginem?

C. Verum, parasitus cum ancilla. Pa. ipsa est scilicet.

Desinaciam conclamatum est. C. alias res agis.

Pa. Istuc ago quidem. Ch. nostim', quæ sit? dic mihi: *aut*
Vidistim? Pa. uidi, noui: scio, quò abducta sit.

Ch. O Parmeno mi, nostim'? Pa. noui. C. & scis, ubi fiet?

Pa. Huc deducta est ad Thaidem: ei dono data est.

Ch. Quis is est tam potens cum tanto munere hoc?

Pa. miles Thraso,

Phædriæ riualis. C. duras fratris partes prædicas.

Pa. Imo enim, si scias quod donum huic dono contra
comparet,

Tum magis id dicas. Ch. quodnam quæso hercle? Pa.
ennuchum. C. illumne obsecro

Inhonestum hominem, quem mercatus est here, senem,
mulierem?

Pa. istunc ipsum. Ch. homo quatietur certe cum dono
foras.

Sed istam Thaidem non sciui nobis uicinam. Pa. haud
diu est,

Ch. Perij. nunquàmne etiam me illam uidisse? e hodium
dic mihi,

Est ne, ut fertur, forma? Pa. sane. C. at nihil ad nostram
hanc. Pa. alia res est.

Ch. Obsecro te hercle Parmeno, fac ut potiar. Pa. fa-
ciam sedulo, ac

Dabo operam, adiutabo. nunquid me aliud uis? C. quò
nunc is? Pa. domum,

Vt mancipia hæc, ita ut iussit frater, deducam ad Thai-
dem.

Ch. O

Ch. O fortunatum istum eunuchum, qui quidem in
hanc detur domum.

Pa. Quid ita? C. rogitas, summa forma semper conserva-
uam domi

Videbit, conloquetur, aderit una in unis edibus,
Cibum non nunquam capiet cum ea, interdum pro-
pter dormiet.

Pa. Quid, si nunc tute fortunatus fias? C. quare Pare-
meno?

Responde. Pa. capias tu illi^u uestem, Ch. uestem? quid
tum postea?

Pa. Pro illo te deducam. C. audio. P. te esse illum dicam.
C. intelligo.

P. Tu illis fruare commodis, quib^u tu illum dicebas
modo:

Cibum una capias, adsis, tangas, ludas, propter dor-
mias:

Quandoquidem illarum neq; quisquam te nouit, neq;
sit qui sies.

Præterea forma, etas ipsa est, facile ut te pro eunu-
cho probes.

C. Dixisti pulchre: nunquã uidi melius consiliũ dari.
Age eamus intro: nunc iam orna me, abduc, duc, quan-
tum potes.

P. Quid agis? iocabar equidem. C. garris. P. perij, quid
ego egi miser?

Quò trudis? perculeris iam tu me? tibi equidem dico,
mane.

C. Eamus. P. Pergin? C. certum est. P. uide, ne nimium
calidum hoc sit modo.

C. Non est profecto. sine. Pa. at enim istec in me cudeo
tur faba. ah

Flagitium facimus. C. an id flagitiū est, si in domum me
retriciam

Deducar, & illis crucibus, quæ nos, nostramq; adoles
sentiam

Habent despicatam, & quæ nos semper omnibus crua
ciant modis,

Nunc referam gratiam, atq; eas itidem fallam, ut ab il
lis fallimur?

An potius hæc pati? æquom est fieri, ut à me ludatur
dolis,

Quod qui rescierint, culpent? illud merito factum om
nes putent.

Pa. Quid istuc? si certum est facere, faciam. uerum re
post conferas

Culpam in me. C. non faciam. P. iubēsne? C. iube, coo
go, atq; impero.

P. Nunquam defugiam auctoritatem: sequer. Ch. dij
uortant bene.

THESES ETHICAE I. VV.

1 Stultum est studium amantium: & uere hic pers
spicitur, quod dixit Diogenes, Amorem otiosorū esse
negotium. Hic enim affectus otio & ditos occupat. Nā
Cherea dum otio uacat, in rem negotiosissimam inci
dit

dit. Quare Theophrastus interrogatus quid esset amor, respondit, affectus animi otiantis.

2 Pulchra amantibus uidentur, quae non sunt, iuxta Theocritum.

3 Seruus est modo fidelis, modò malus consultor.

ACTVS TERTII SCENAE I

PERIOCHA I. C.

Colloquium nugax militis & parasiti. Thrasonis persona uentosa & ostentatrix ac uana.

THRASO, GNATHO, PARMENO

Iambici senarij.

Magnas uero agere gratias Thais mihi.

G. Ingenteis. T. ain' tu, leta est? G. non tam ipso quidem

Dono, quam abs te datum esse: id uero serio

Triumphat. P. huc prouiso, ut, ubi tempus fiet,

Deducam. sel. eccum militem. T. est istuc datum

Profectò mihi, ut sint grata quae facio omnia.

G. Aduorti herce animũ. T. uel rex semper maxumam

Mihi agebat, quidequid feceram, alijs non item.

G. Labore alieno magno partam gloriam

Verbis sepe in se transmouet, qui habet salem.

Qui in te est. T. habes. G. rex te ergo in oculis.

T scilicet.

G. Gestare. T. uero. credere onnem exercitum,

Consilia. G. mirum. T. tum sic ueni eum facietas

Hominum, aut negoti si quando odium ceperat,

Requiescere ubi uolebat, quasi: nostin? G. scio.
 Quasi ubi illā expueret miseriam ex animo. T. tenes.
 Tum me conuiuam solum abducebat sibi. G. hui,
 Regem elegantem narras. T. imo sic homo
 Est per paucorum hominum. G. imo nullorū arbitror.
 Si tecum uiuit. T. inuidere omnes mihi,
 Mordere clanculum: ego non flocci pendere:
 Illi inuidere misere. uerum unus tamen
 Impense elephantis quem indicis præfecerat,
 Is ubi molestus magis est, quæso, inquam, Strato
 Eone es ferox, quia habes imperium in belluas?
 G. Pulchre me hercle dictum, & sapienter. papa,
 Iugularas hominem. quid ille? T. mutus illico.
 G. Quid ni esset? P. Dij uostram fidem, hominem per
 ditum
 Miserumq; & illum sacrilegum. T. quid ilud Gnatho,
 Quo pacto Rhodium tetigerim in conuiui,
 Nunquid tibi dixi? Gn. nunquam: sed narra obsecro.
 Plus millies iam audiui. T. una in conuiuio
 Erat hic, quem dico, Rhodius adolescentulus.
 Forte habui scortum: cepit ad id aludere,
 Et me irridere. quid ais, inquam homo impudens?
Lepus tute es, & pulpamentum quæris. G. ha, ha, ha.
 T. Quid est. G. facete, lepides laute, nihil supra.
 Tuum obsecrone hoc dictum erat? uetū credidi.
 T. Audieras? G. sæpe: & fertur in primis. T. meum
 est.

G. Dolet

G. Dolet dictum imprudenti adolescenti, & libero.

P. At te dii perdant. G. quid ille quaeso? T. perditus.

Risu omnes, qui aderant, emoriri. deniq;

Metuebant omnes iam me. G. non iniuria.

T. Sed heus tu, purgon' ego me de istac Thaidi,

Quod eam me amare suspicatur? G. nihil minus,

Imo magis auge suspicionem. T. cur? G. rogas?

Scin' si quando illa mentionem Phædriæ

Facit, aut si laudat, te ut male urat. T. sentio.

G. Id ut ne fiat, hæc res sola est remedio.

Vbi nominabit Phædriam, tu Pamphilam

Continuo. si quando illa dicet, Phædriam

Comessatum intromittamus: tu Pamphilam

Cantatum prouocemus. si laudabit hæc

Illius formam: tu huius contra. deniq;

Par pro pari referto, quod eam remordeat.

T. Siquidem me amaret, tum istuc prodesset Gnatho.

G. Quando illud, quod tu das, expectat, atq; amat,

Iamdudum amat te: iam dudum illi facile fit,

Quod doleat: metuet semper, quem ipsa nunc capit

Fructum, ne quando iratus tu alio conferas.

T. Bene dixti, at mihi istuc non in mentem uenerat.

G. Ridiculum: non enim cogitaras: ceterum,

Idem hoc tute melius quanto inuenisses Thraso?

THESES ETHICAE

I Milites admodum gloriosi sunt in Thrasonis per
sona: dominatur enim alazonia, arrogantia, fastus, &

id uitium, quod sibi plura permittit, quam præstare possit. & plerumq; ut Plautus ait, ad cyathum.

2 Assentatores & palpatores à sua ipsorum natura non desiscunt, maxime apud Thrasones, id est, eos qui se primos esse uolunt.

ACTVS TERTII SCENAE II
PERIOCHA I. C.

Executio capti consilij tam Thaidis quam Chæreae ac Parmenonis.

THAIS, THRASO, PARMENO,
GNATHO, PYTHIAS.

Eiusdem generis.

A Vdire uocem uisa sum modo militis:
Atq; eccum. salue mi Thraso. T. ô Thais mea,
Meum suauium, quid agitur? ecquid nos amas
De fidicina istac? P. quàm uenuste. quod dedit
Principium adueniens. T. plurimum merito tuo.
G. Eamus ergo ad coenam: quid stas? P. hem alterum.
Ex homine hunc natum dicas. Th. ubi uis, non moror.
P. Adibo, atq; ad simulabo, quasi nunc exeam.
Ituran' Thais quopiam es? Th. ehem Parmeno,
Bene fecisti: hodie itura. P. quò? Th. ecquid hunc uis
des?

P. Video: & me tædet. ubi uis, dona ad sunt tibi

A Phædria. Thr. quid stamus? cur non imus hinc?

P. Queso hercle ut liceat, pace quod fiat tua,

Dare huic quæ uolumus, conuenire & conloqui.

Thr. Perpulchra credo dona, haud nostris similia.

Pa. Res indicabit. heus iubete istos foras

Exire, quos iussi. ocyus procede tu huc.

Ex Aethiopia est usq; hæc: T. hic sunt tres minæ.

G. Vix. T. ubi tu es Dore? accede huc. hem eunuchum
tibi

Quam liberali facie. quam ætate integra?

Th. Ita me dij ament, honestus est. P. quid tu ais Gnae
tho?

Nunquid habes, quod contemnas? quid tu aut Thraso!

Tacent: satis laudant. fac periculum in litteris:

Fac in palestra, in musicis. quæ liberum

Scire equom est adolescentem, solertem dabo.

Thr. Ego illum eunuchum, si sit opus, uel sobrius.

P. Atq; hæc qui misit, non sibi soli postulat

Te uiuere, & sua causa excludi ceteros:

Neq; pugnas narrat, neq; cicatrices suas

Ostentat: neq; tibi obstat: quod quidam facit.

Verum, ubi molestum non erit, ubi tu uoles,

Ubi tempus tibi erit, sat habet, si tum recipitur.

Thr. Apparet seruum hunc esse domini pauperis.

Miseriq; G. nam hercle nemo posset, sat scio,

Qui haberet qui pararet alium, hunc perpeti.

P. Tace tu: quem esse ego puto infra omnes infimos

Homines: nam, qui huic animum assentari induxeris,

E flamma te petere cibum posse arbitror.

Th r.

EVNVCHVS

93
Thr. Iamne inus? Thr. hos prius introducám, & que uolo,

Simul imperabo: postea continuo exeo.

Thr. Ego hinc abeo: tu istam opperire. P. haud conuenit

Vna cum amica ire imperatorem in uia.

Thr. Quid tibi ego multa dicam? domini similis es.

Gn. Ha, ha, hæ. Thr. quid rides? Gn. istuc, quod dixti modo:

Et illud de Rhodio dictum in mentem uenit.

Sed Thais exit. Thr. abi: præcurre, ut sint domi

Parata omnia. G. fiat. Th. diligenter Pythias

Fac cures, si Chremes huc forte aduenerit,

Vt ores, primum ut maneat: si id non commodum est

Vt redeat: si id non poterit, ad me adducito.

Py. Ita faciam. Th. quid aliud uolui dicere?

Hem, curate istam diligenter uirginem.

Domi adsitis, facite. T. eamus. Th. uos me sequimini.

THESES ETHICAE.

1 Blandimenta scortorum sunt ueluti uenena, qua fugienda esse & ipse Salomon in prouerbijs urget.

2 Scorta habent, teste Plauto, oculatas manus.

ACTVS TERTII SCENAE III

PERIOCHA.

Incipitur negotium uirginis restituende, & disponitur exitus fabule. Chremetis persona est seuerior

rior

TERENTII

97

frigor ut adolescentis diligentis & non uoluptarij sed
frugi Pythiados blanda & meretricia.

CHREMES, PYTHIAS

Iambici senarij.

Profecto quanto magis magisq; cogito
Nimirum dabit hæc Thais mihi magnum malum
Ita me uideo ab ea astute labefactarier.
Iam tum, cum primum iussit me ad se accersier,
(Roget quis, quid tibi cum illa? ne noram quidem)
Vbi ueni, causam, ut ibi manerem, repperit;
Ait rem diuinam fecisse, & rem seriam
Velle agere mecum. iam tum erat suspectio,
Dolo malo hæc fieri omnia, ipsa accumbere
Mecum, mihi sese dare, sermonem quærerere.
Vbi friget, huc euasit, quampridem pater
Mihi & mater mortui essent, dico, iam diu.
Rus Sunij ecquod habeam, & quam longe à mari.
Credo ei placere hoc: sperat se à me auellere.
Postremo, ecqua inde parua perisset soror:
Ecquis cum ea una: quid habuisset, cum perit:
Ecquis eam posset noscere. hæc cur quæritet?
Nisi illa forte, quæ olim periit paruola
Soror, hanc se intendit esse, ut est audacia.
Verum ea si uiuit, annos nata est sedecim,
Non maior: Thais, ego quam sum, maiuscula est.
Misit porro orare, ut uenirem serio.
Aut dicat quid uolt, aut molesta ne fiet.

.G

NOB

Non hercle veniam tertio. heus. heus. Py. hic quis est?

Ch. Ego sum Chremes. Py. o capitulum lepidissimum

Ch. Dico ego mi insidias fieri? Py. Thais maximo

Te orabat opere, ut cras redires. Ch. rus eo.

Py. Fac amabo. Ch. non possum, inquam. Py. at apud
nos hic mane,

Dū redeat ipsa. Ch. nihil minus. Py. cur mi Chremes?

Ch. Malam rem abis hinc? Py. si istuc ita certū est tibi,

Amabo, ut illuc transcas, ubi illa est. Ch. eo.

Py. Abi Dorias, cito hunc deduce ad mi item.

THESES ETHICAE I. VV

1 Adolescens rusticus artis amatoris ignarus est.

2 Idem admodum suspicax. Omnia enim dicta et
facta Thaidis malè accipit, et sinistre interpretatur
Hic quoq; rusticitatis et urbanitatis est discrimen.

3 Est quoq; in familia obedientia, et eius officium

ACTVS TERTII SCENAE IIII

PERIOCHA I. C.

Inseritur persona Antiphonis, qua occasione narrantur
ea quae representari actione non deberent.

ANTIPHO

Iambici Octonarij Catalectici.

Heri aliquot adolescentuli coijmus in Pireo.
In hunc diem ut de symbolis essemus. Chere
am ei rei

Præse

Præfecimus : dati annuli : locū tempus constitutum
est.

Præterijt tempus. quo in loco dictum est parati nis.
hil est.

Homo ipse nusquam est: neq; scio, quid dicam, aut
quid coniectem.

Nunc mihi hoc negoti ceteri dedere, ut illum quærā.
Idq; adeo uisam, si domi est. quisnam hinc à Thaide
exit?

Is est, an non est: ipsū est. quid hoc hominis? qui est
hic ornatus?

Quid ilud mali est: nequeo satis mirari, neq; conije
cere.

Nisi quidquid est, procul hinc libet prius, quid sit,
sciscitar i.

THESES ETHICAE

1 Iuuenilia symbola quandam amicitiam sibi concia
ciliant.

2 Consuetudo hic est ueterum symbolorū, in quibus
erat præfectus, symposiarchus, nimirum conuiuij
præses, cui in eodem principatus obtigit, ita ut sit
istius magister

ACTVS TERTII SCENAE V

PERIOCHA I. C.

Exultans successu flagitij adolescens petulans, nar
rat sodali quæ acciderant. A. i. iphonis ethos modera
tum.

Trochaici & Iambici octonarij acatalecti & catalecti.

Num quis hic est? nemo est. num quis hinc me sequitur? nemo homo est.

Iamne erumpere hoc licet mihi gaudiū? pro Iupiter,
Nunc tempus profecto est, cum perpeti me possim interfici:

Ne uita aliqua hoc gaudium contaminet ægritudine.
Sed neminemne curiosum interuenire nunc mihi,
Qui me sequatur, quoquo eam, rogitando obtundat,
enacet.

Quid gestiam, aut quid lætus sim, quò pergam, unde
emergam, ubi siem

Vestitum hunc nactus, quid mihi quæram, sanus sim
anne insaniam?

A. Adibo, atq; ab eo gratiam hanc, quam uideo uelle
inibo.

Chærea, quid est quòd sic gestis? quid sibi hic uesti-
tus quærit?

Quid est, quod lætus sis? quid tibi uis? satisne sanus?
quid me

Aspectas? quid taces? **Ch.** ó festus dies hominis! amice
Salue: nemo omnium est, quem ego magis nunc cupe-
rem uidere.

A. Narra istuc quæso quid fiet. **Ch.** imo ego te obsec-
cro hercle, ut audias.

Nostrin

Nostin' hanc, quam frater amat? A. noui, nempe opi-
nor Thaidem.

Ch. Istam ipsam. A. sic commemoreram. Ch. quaedam
hodie est ei dono data

Virgo. quid ego eius tibi nunc faciem praedicem, aut
laudem Antipho,

Cum ipsum me noris, quam elegans formarum specta-
tor siem?

In hac commotus sum. A. ain tu? Ch. primam aices,
scio, si uideris.

Quid multa uerba? amare coepi, forte fortuna domi
Quidam erat eunuchus, quem mercatus fuerat fra-
ter Thaidi:

Neq; is deductus etiam tum ad eam. summonuit me
Parmeno

bi seruus, quod ego arripui. A. quid id est? C. tacitus,
citus audies.

Vt uestem cum illo mutem. & pro illo iubeam me il-
lucducier.

A. Pro eunuchon'? C. sic est. A. quid tandem ex ea re
ut caperes commodi?

Ch. Rogas? uiderem, audirem, essem una, qua cum eius
piebam Antipho.

Num parua causa, aut parua ratio est? traditus sum
mulieri, (mum)

illa illico ubi me accepit, leta uero ad se abducit doe

Commendat uirginem. A. cui? tibi ne? Ch. mihi A. sc

tis tuto tamen.

C. Edicit, ne uir quisquam ad eam adeat, & mihi, ne
abscedam, imperat,

In interiore parte ut maneam solus cum sola. annuo,
Terram intuens modeste. An. miser. Ch. ego inquit,
ad cœnam hinc eo:

Abducit secum ancillas: pauca, quæ circum illam esse
sent, manent

Novitiæ, continuo hæc adornant, ut lauet.

Adhortor, properent, dum apparatus, uirgo in con-
clauis sedet,

Suspectans tabulam quandam pictam, ubi inerat pi-
ctura hæc, Iouem

Quo pacto Danae misisse aiunt quondam in gremium
imbrem aureum. (serat

Egomet quoque id spectare coepi: & quia consimile li-
tam olim ille ludum, impendio magis animu' gaudere
bat mihi,

Deum sese in hominem cœuertisse, atque per alienas
tegulas

Fucum factu' mulieri, uenisse per impluuiu' clanculu'.

At quem Deum? qui tēpla cœli summa sonitu cœcutit.

Ego homuncio hoc non facerem? ego uero illud feci,
ac lubens.

Hæc dum mecum reputo, accersitur lauatum interea
uirgo.

Et, lauit, redit: deinde illam in lecto illæ conlocarunt

Sto expectans, si quid mihi imperent. uenit una, huius
tu, inquit Dore

Cape hoc flabellum, & uentulum huic sic facito dum
lauamur.

Vbi nos lauauerimus, si uoles, lauato. accipio tristis.

A. Tum equidem istuc os tuum impudens uidere nū
mum uellem,

Status quis esset, flabellum tenere te asinum tantum.

C. Vix elocuta est hoc, foras simul omnes prouūt se:

Abeunt lauatum, per strepunt, ita ut sit, domini ubi
absunt.

Interea somnus uirginē opprimit. ego limis aspecto

Sic per flabellum clanculum, & simul alia circūspecto

Satin' explorata sint. uideo esse: pe sulum ostio obdo

A. Quid tum? Ch. quid tum fatue? A. fateor. Ch. Egon
occasionem

Mihi ostentatam, tam breuem, tam optatam, tam in
speratam

Amittere? tum pol ego is essem uere, qui asimulabar.

A. Sane hercle ut dicis. sed interim de symbolis quid
actum est?

C. Paratum est. A. frugies: tibi? domi? C. immo apud
libertum Discum.

A. Perlonge est: sed tanto ocysus properemus: muta
uestem.

C. Vbi mutem? perij: nam domo exulo nunc: metuo
fratrem.

Ne intus sit: porro autē, pater ne rure redierit iam.

A. Eamus ad me: ibi proximum est ubi mutes. C. recte dicis

Eamus: & de istac simul, quo pacto porro possim Potiri, consilium uolo capere una tecum. A. fiat.

THESIS ETHICA

Adolescentes calore iuuenili, & uoluptatum illecebris adducti, mire uel ipsa turpitudine sibi placent & gestiunt.

ACTVS QVARTI SCENAE I PERIOCHA I. C.

Præparat oratio Doriados sequentem actionem.
Ethos ancillæ timidum.

DORIAS.

Eiusdem generis.

Tame dij bene ament, quantum ego illum uidi, non nihil timco

Misera, ne quam ille hodie insanū turbam faciat, aut uim Thaidi.

Nam postquam iste aduenit Chremes adolescens frater uirginis,

Rogat, illum admitti ut iubeat. ille continuo irascis neque

Negare audere: Thais porro instare, ut hominem intret. id

Faciebat

faciebat retinendi illius causa: quia, illa quae cupiebat de sorore eius indicare, ad eam rem tempus non erat.

Inuitat tristis. mansit ibi. illa cum illo sermonē illico. Miles uero sibi putare adductū ante oculos emulicū voluit facere contra huic egre: heus heus, inquit, puer huc Pamphilam

Accerse, ut delectet hic nos. illa exclamat, minime gentium.

Tun' in conuiuium illam? miles tendere. inde ad iurgium.

Interea aurum sibi clam mulier demit, dat mihi ut auferam.

Hoc est signi, ubi primum poterit, sese illinc subducet, scio

THESES ETHICAE.

1. Zelotypi temeritas & importunitas satis militaris.

2. Mulierum meticulosarum cautio est admodum digna.

ACTVS QVARTI SCENAE II

PERIOCHA I. C.

Et haec sequentibus praemittuntur. Oratio adolescentis corrupti & libidinis serui.

PHAEDRIA.

Iambici senarij.

G S

Dum

DVM ruseo, coepi egomet mecum inter uias
 Ita ut sit ubi quid in animo est molestia,
 Aliam rem ex alia cogitare, & ea omnia in
 Priorem partem. quid opu' est uerbis? dum hæc puto,
 Præterij imprudens uillam. longe iam abieram,
 Cum sensi. redeo sursum, male uero me habens.
 Vbi ad ipsum ueni diuerticulum, constiti:
 Coepi mecum cogitare, hem biduum hic
 Manendum est soli sine illa? quid tum postea?
 Nihil est? quid? nihil? si non tangendi copia est,
 Eho ne uidendi quidem erit? si illud non licet,
 Saltem hoc licebit. certe extrema linea
 Amare, haud nihil est. uillam prætereo sciens.
 Sed quid hoc quod timida subito egreditur Pythias?

THESES ETHICAE

- 1 Intemperantis amoris hic est effiguratio. Sunt enim fere amatores moræ impatientes.
- 2 Amantium animus non est præsens, sed absens adest. Sicut parasitorum animus est in patina, ita amantium in amica.

ACTVS QVARTI SCENAE III
 PERIOCHA I. C.

Motus in fabula & turba comperto flagitio
 Thereæ. Pythias, timida, anxia, seua; Adolescens im-
 credulus; Dorias simplex.

PYTHIAS, DORIAS, PHAEDRIA

Iambici octonarij, quibus admixti sunt trochaici,
iambicus senarius unus, quaternarij duo.

Vbi illum ego scelerosum misera, atq; impium
inueniam? aut ubi

Queram? hoccine tam audax facinus facere esse ausum?
Ph. perij: hoc quid sit, uereor.

Py. Quin insuper etiam scelus, postquam ludificatus
est uirginem,

Vestem omnem miseræ discidit, eam ipsam capillo cō
scidit.

Ph. Hem. Py. qui nunc si detur mihi,

Vt ego unguibus facile illi in oculos inuolem uenefico?

Ph. Profecto nescio quid absente nobis turbatum est
domi.

Adibo. quid istuc? quid festinas? aut quem quæris Pythias?

Py. Hem Phædria, egon? quem quæram? abi hinc quo
dignus es cum donis tuis

Tam lepidis. Ph. quid istuc est rei?

Py. Rogas me? eunuchum quem dedisti nobis, quas
turbas dedit?

Vitiauit uirginem, quam heræ dederat dono miles.

Ph. quid ais?

Py. Perij. Ph. temulenta es. Py. utinam sic fient, mihi
qui male uolunt.

D. Au, obsecro mea Pythias, quod istuc nam monstrum fuit?

Ph. Insanis: qui istuc facere eunuchus potuit? **Py.** ego illum nescio

Qui fuerit: hoc, quod fecit, res ipsa indicat.

Virgo ipsa lacrumat, neque, cum rogitis quid sit, au det dicere.

Ulc autem bonus uir nusquam apparet. etiam hoc miseram suspicor,

Aliquid domo abeuntem abstulisse. **Ph.** nequeo mirari satis,

Quò abire ignauos ille possit longius, nisi domum

Forte ad nos redijt. **Py.** uise amabo, num sit. **Ph.** iam faxo scies.

D. Perij, obsecro. tam infandum facinus mea tu, ne au diui quidem.

Py. At pol ego amatores audieram mulierum esse eos maxumos,

Sed nihil potesse: uerum miseram non in mentem uenerat:

Nam illum aliquò concludsem, neq; illi commissem uirginem

THESES ETHICAE.

- 1 Mulierum ira uindictæ admodum cupida.
- 2 Mulieres imprudentes sicut & uiri post factum sapiunt.

TERENTII 109
ACTVS QVARTI SCENAE IIII

PERIOCHA I. C.

Fit manifestum Chærea factum, & est hac parte
etiam motoria fabula. Phædræ Ethos sese effere
& ferociens: Eunuchi abiectum & nihili.

PHÆDRIA, DORVS, PYTHIAS,
DORIAS.

Iambici senarij & trochaici octonarij.

EXi foras scelestæ: at etiam restitas?
Fugitiue prodi, male conciliate. Do. obsecro,
Ph. oh,

Illud uide, os ut sibi distorsit carnufex.

Quid huc reditio est? quid uestis mutatio est?

Quid narras? paulum si cessassem Pythia,

Domi non offendiſsem: ita iam ornabat fugam.

Py. Habesne hominem amabo? Ph. quid ni? Py. o factum bene.

Do. Istuc pol uero bene. Py. ubi est? Ph. rogitas? non uides?

Py. Videam obsecro, quem? P. hunc scilicet. Py. quis hic est homo?

P. Qui ad uos deductus hodie est. Py. hunc oculis suis Nostrarum nunquam quisquam uidit Phædria.

Ph. Non uidit? Py. an tu hunc credidisti esse obsecro

Ad nos deductum? P. nanq; alium habui neminem.

Py. ai,

Ne comparandus hic quidem ad illum est. ille erat
 honesta facie, et liberali. P. ita uisus est
 Dudum, quia uaria ueste exornatus fuit:
 Nunc tibi uidetur foedus, quia illam non habet.
 Py. Tace obsecro: quasi uero paulum intersiet.
 Ad nos deductus hodie est adolescentulus,
 Quem tu uero uidere uelles Phædria.
 Hic est uetus, uietus, ueternosus, senex,
 Colore mustellino. P. hem, quæ hæc est fabulæ?
 Eò redigis me, ut, quid egerim, egomet nesciam.
 Eho tu, emin' ego te? Do. emisti. Py. iube mihi denuo
 Respondeat. Ph. roga. Py. uenistin' hodie ad nos?
 negat.

At ille alter uenit annos natus sedecim:
 Quem secum adduxit Parmeno. P. agedum, hoc mihi
 expedi:

Primum unde habes istam, quam habes, uestem? ta-
 ces?

Monstrum hominis, non dicturus? Do. uenit Chæred.
 Ph. Faterne? Do. ita est. Ph. quando? Do. hodie. Ph.
 quàm dudum? Do. modo.

Ph. Qui cum? Do. cum Parmenone. Ph. norasne eum
 prius?

Do. Non: nec, quis esset, unquam audieram dicier.

Ph. Vnde igitur meum fratrem esse, sciebas? Do.
 Parmeno

Dicebat eum esse: is dedit hanc mihi ueste. Ph. occidi.

Do.

Do. Meam ipse induit: post una ambo. abierunt foras.

Py. iam sati' credis sobriam esse me, & nil mentitam tibi?

Am sati' certum est uirginem uitiatam esse? Ph. age nunc bellua,

Credis huic quod dicat? Py. quid isti credam? res ipsa indicat.

Ph. Concede istuc paululum. audin' etiam paululum sat est.

Dic dum hoc rursus, Cherean, tuam uestem detraxit tibi?

Do. Factum. P. & ea est indutus? D. factum. P. & pro te huc deductu' est? Do. ita.

Ph. Iupiter magne, o scelestum, atq; audacem hominem. Py. uæ mihi,

Etiam nunc non credis indignis nos irrisas modis?

Ph. Mirum ni tu credas quod iste dicat. quid agam, nescio.

Heus tu negato rursus. possimne ergo hodie ex te exculpere

Verum? uidistin' fratrem Cheream? Do. non. Ph. non potest sine

Malo fateri, uideo. sequere me hac modo ait, modo negat,

Ora me. Do. obsecro te uero Phædria. Ph. i intro. Do. hoi, hei.

Ph. Alio pacto, honeste quo modo hinc nunc abeam, nescio: Actum.

Actum est siquidem, tu me hic etiam nebulo ludifica-
bere?

Py. Parmenonis tam scio esse hanc technam, quam me
uiuere.

Do. Sic est. Py. inueniam hodie, parem ubi pol reser-
ram gratiam.

Sed nunc quid faciundum censes Dorias? Do. de ista
rogas

Virgine? Py. utrum taceamne, an predicem? Do.
pol, si sapis,

Quod scis nescis, neq; de eunucho, neq; de uitio uir-
ginis.

Hac re & omni turba euolues te, & ili gratum fa-
ceris.

Id modo dic, abisse Dorum. Py. ita faciam. Do. sed uis
deon Chremem?

Thais iam uiderit. Py. quid ita? Do. quia cum inde
abeo, iam tunc inceperat

Turba inter eos. Py. aufer aurum hoc ego scibo ex
hoc, quid fiet.

THESES ETHICAE L. VV.

1 Peccata non sunt dissimulanda sed castiganda.

2 Mulieres sunt formarum in adolescentulis dili-
gentissimæ spectatrices.

3 Camerina non est mouenda, iuxta prouerb.

ACTVS QVARTI SCENAE V

PERIOCHA I. C.

Redit

Reducitur Chremes quem Thais mox consequatur: ebriolus quidem ille & iam nugaculus.

CHREMES. PYTHIAS.

Iambici octonarij.

AT at, data hercle uerba mihi sunt: uicit uinum quod bibi,

Ac dum accubabam, quam uidebar mihi esse pulchre sobrius:

Postquam surrexi, neq; pes, neq; mens satis suum officium facit.

Py. Chreme. C. quis est? ehem Pythia, uah quanto nunc formosior

Videre quam dudum? Py. certe quidem tu pol multo alacrior.

Ch. Verbum hercle uerum hoc est: sine Cerere & Libero friget Venus.

Sed Thais multo ante uenit? Py. anne abiit iam à milite?

Ch. Iam dudum, etatem. lites sunt inter eos factæ maxime.

Py. Nil dixit tum, ut sequerere sese? C. nihil, nisi abiens mihi innuit.

Py. Eho, nonne id sat erat? C. at nesciebam id dicere illam, nisi quia

Correxit miles, quod intellexi minus: nam me extrusit foras. (terim

Sed eccam ipsam uideo: miror ubi huic ego anteuor

H Theses

THESIS ETHICA. I. VV.

Recte D. Augustinus ait. Ebrietas aufert memoriã, dissipat sensum, confundit intellectum, incitat libidinem, omnia membra debilitat, uitamq; exterminat. Est eadem teste Pytagora, insanie cuiusdam meditatio, repræsentatio, & exercitium.

ACTVS QVARTI SCENAE VI

PERIOCHA. I. C.

De sorore agit cum Chremete Thais, & preparatur motus sequens. Thais sat bona & constans: Chremetis ethos rusticum & cautum.

THAIS, CHREMES, PYTHIAS,

Throchaici & iambici octonarij, Throchaicus quaternarius, & iambicus quaternarius.

Credo equidem illum iam affuturum esse, illam ut eripiat: sine

Veniat: atqui si illam digito attigerit uno, oculi illi
co

Effodientur. usq; eò ego illiũ ferre possum ineptias. Et magnifica uerba, uerba dum sint. uerum enim ad rem

Conferentur, uapulabit.

Ch. Thais, ego iam dudum hic adsum. T. o mi Chremete ipsum expectabam:

Scin' tu turbam hanc propter te esse factam? & adeo
ad te

ad te attinere hanc

Omni rem? C. ad me? qui? quasi istuc. Th. quia dum
tibi sororem studeo

Reddere, & restituere, hæc atq; huiusmodi sum multa
passa.

Ch. Vbi ea est? T. domi apud me. C. chem. Th. quid est?
Educta ita, uti teq; illaq; dignum est. C. quid ais? Th. id
quod res est.

Hanc tibi dono do, neq; repeto pro illa abs te quida
quam pretij.

Ch. Et habetur, & refertur à me Thais tibi, ita uti me
rita es,

Gratia. Th. at enim caue, ne prius, quam hanc à me acci
pias, amittas

Chreme: nam hæc ea est, quam miles à me ui nunc uen
nit ereptum.

Abi tu, cistellam Pythias domo effer cum monumentis.

Ch. Viden' tu illum Thais? Py. ubi sita est? Th. in risco,
odiosa cessas?

Ch. Militem secum ad te quantas copias adducere?

At at at. Th. num formidolosus obsecro es mi homo?

Ch. apage sis,

Ego formidolosus? nemo est hominum, qui uiuat, mi
nus.

Th. Atq; ita opu' est. Ch. au, metuo, qualem tu me esse
hominem existumes.

Th. Imo hoc cogitato: qui cum res tibi est, peregrinus est,

Minu' potens quam tu, minu' notus, amicorum hic habens minus.

Ch. Scio istuc: sed tu quod cauere possis, stultum admittere est.

Malo ego nos prospicere, quam hunc ulcisci accepta iniuria.

Abi tu, atq; ostium obsera intus. ego dum hinc transcurro ad forum:

Volo ego adesse hic aduocatos nobis in turba hac. Th. mane.

Ch. Melius est. Th. mane. Ch. omitte, iam adero. Th. nil opus est istis Chreme:

Hoc dic modo, sororem illam tuam esse, & te paruam uirginem

(cape.

Amisisse, nunc cognosse: signa ostende. Py. adsunt. Th.

Si uim faciet, in ius ducito hominem: intellexim? Ch. probe.

Th. Fac, animo haec praesenti dicas. C. faciam. Th. attolle pallium.

Perij, huic ipsi opus patrono est, quem defensore paro.

THESES ETHICAE. I. VV.

1 Magna est meretricis confidentia ad grauius facinus patrandum.

2 Astutae sunt meretrices in captando fauore, dum periclitantur.

TERENTII 117
ACTVS QVARTI SCENAE VII
PERIOCHA I. C.

Hæc est præcipua turba in fabula. Et sunt magni conatus, qui in magnas nugas euadunt, uel ridicule potius euanescent. Thraso, thrasonice timidus: Gnatho, ineptus: Thais fastuosa: Chremes iam etiam feroculus.

THRASO, GNATHO, SANGA,
CHREMES, THAIS.

Iambici & trochaici octonarij.

H Ancine ego ut contumeliam tam insignem in me accipiam Gnatho?

Mori me satius est. Simalio, Donax, Syrisce, sequimini
Primum ædeis expugnabo. Gn. recte. Thr. uirginem eripiam. Gn. probe.

Thr. Male multabo ipsam. Gn. pulchre. Thr. in medijs huc agmen cum uecti Donax.

Tu Simalio in sinistrum cornu, tu Syrisce in dexterũ Cedo alios: ubi centurio est Sanga, & manipulus furum? S. eccum adest.

Thr. Quid ignaue? peniculon' pugnare, qui istum huc portes, cogitas?

S. Egone? imperatoris uirtutem noueram, & uim militum:

Sine sanguine hoc fieri non posse: qui abstergerem uulnera.

Thr. Vbi alij? S. qui, malum, alij? solus Sannio seruae domi.

Thr. Tu hosce instruas: hic ego ero post principia: inde omnibus signum dabo.

G. Illuc est sapere: ut hosce instruxit, ipse sibi cauit loco.

Thr. Idem hocce Pyrrhus factitavit. C. uiden tu Thais, quam hic rem agit?

Nimirum consilium illud rectum est de occludendis ædibus.

Th. Sane, quod tibi nunc uir uideatur esse, hic nebulo magnus est:

Ne metuas. **Thr.** quid uidetur? **G.** fundam tibi nunc nimis uellem dari,

Ut tu illos procul hinc ex occulto cederes: facerent fugam.

Th. Sed eccum Thaidem ipsam uideo. **G.** quam mox irruimus? **Thr.** mane.

Omnia prius experiri uerbis, quam armis, sapientem decet.

Qui scis, an que iubeam, sine ui faciat? **G.** Diu uostram fidem,

Quanti est sapere. nunquam accedo ad te, quin abs te abeam doctior.

Thr. Thais, primum hoc mihi responde: cum tibi doctam istam uirginem,

Dixit in hos mihi dies soli dare te? **T.** quid tum postea? **Thr.** rogitas,

Que mi ante oculos amatorem coram adduxisti tuam? **Quid**

Quid cum illo ut agas? & cū eo clā subduxisti te mihi?

Th. Libuit. Thr. Pamphilam ergo huc redde, nisi uis
mauis eripi.

Ch. Tibi ilam reddat? aut tu eam tangas? omnium. Gn.
ah, quid ais? tace.

Ch. Quid tu tibi uis? Thr. ego nō tangam meam? Ch.
tuam autem furcifer?

Gn. Caue scis: nescis, cui maledicas nunc uiro. Ch. non
tu hinc abis?

Scin' tu, ut tibi res se habeat? si quidquam hodie hic
turbae coeperis,

Faci am, huius loci, dijq; meiq; semper memineris.

Gn. Miseret tui me, qui hunc tantum hominem facias
inimicum tibi.

Ch. Diminuam ego caput tuum hodie, nisi abis. Gn.
ain' uero canis?

Siecine agis? Thr. quis tu es homo? quid tibi uis? quid
cum illa rei tibi est?

Ch. Scibis, principio eam esse dico liberam. Thr. hem
Ch. ciuem Atticam. Thr. hui.

Ch. Meam sororem. Thr. os durum. Ch. miles. nunc da
deo edico tibi,

Ne uim facias ullā in illā. Thais, ego eo ad Sophronam
Nutricem, ut eam adducam, & signa ostendam haec.

Thr. tun' me prohibeas,

Meam ne tangam? Ch. prohibeo inquam. Gn. audin' tu
hic furti se alligat.

Ch. Satin' hoc est tibi? Thr. hoc idem tu ais? Tha. que-
re, qui respondeat.

Thr. Quid nunc agimus? Gn. quin redeamus: iam hæc
tibi aderit supplicans

Ultro. Thr. credim' ? Gn. imo certe: noui ingenium mu-
lierum:

Nolunt, ubi uelis: ubi nolis, cupiunt ultro. Thr. bene
putas.

Gn. Iam dimitto exercitum? Thr. ubi uis. Gn. sangaita
uti fortes decet

Milites, domiq; sociq; fac uicissim ut memineris.

San. Iam dudum est animus in patinis. Gn. frugies.

Thr. uos me hac sequimi.

THESES ETHICAE. I. VV.

1 Hic est Thraso non tantum uerbis, sed & re ipsa uan-
us ostentator.

2 Gnatho & in periculo semper sui similis est.

3 Thaidis uehementia & pertinacia satis uirilis.

ACTVS QVINTI SCENAE I

PERIOCHA. I. C.

Cognoscit ea quæ absente se gesta fuerant Thais,
& grauitè cōmouetur. Pythiados trepida persona,
& uiso hærea leta.

Thais, Pythias.

Iambici senarij.

Pere

Pergin scelestā mecum perplexe loqui?
Scio, nescio: abiit: audiui: ego non affui.

Non tu istuc mihi dictura aperte es, quidquid est?

Virgo conscissa ueste lacrumans obticet,

Eunuchus abiit, quamobrem? quid factum est? taces?

Py. Quid tibi ego dicam misera? illum eunuchum nes-
gant

Fuisse. Th. quis fuit igitur? Py. iste Chærea.

Th. Qui Chærea? Py. iste ephebus frater Phædræ.

Th. Quid ais uenefica? Py. atqui certo comperi.

Th. Quid is obsecro ad nos, quamobrem adductus est?

Py. nescio,

Nisi amasse credo Pamphilam. Th. hem misera occidi,

Infelix, siquidem tu istæc uera prædicas.

Num id lacrumat uirgo? Py. id opinor. T. quid ais sac-
crilega?

Istuccine interminatā sum hinc abiens tibi?

Py. Quid facerem? ita ut tu iusti, soli credita est.

Th. Scelestā, ouem lupo commisti, dispudet

Sic mihi data esse uerba, quid hominis illic est?

Py. Hera mea tace, obsecro, saluæ sumus: hominem

Habemus ipsum. T. ubi is est? P. hem ad sinistram, nō
uides?

En. T. uideo. P. comprehendi iube, quantum potest.

Th. Quid illi facies stulta? P. quid faciam rogas?

Vide amabo, si non, cum aspicias, os impudens

Videtur. Th. non. Py. tum, quæ eius confidentia est.

- 1 Meretricum magna est curiositas, cum omnia ex
 piscari cupiant omniumq; negotijs se ingerant.
 2 Insignis calliditas meretricum est, quæ uel uno si-
 gno, de uitio puellæ factò coniecturam facit.

ACTVS QVINTI SCENAE II

PERIOCHA I. C.

Explicari incipit res de uitio oblato uirgini. Thais
 dos oratio præclara, Chærea opportuna, Pythiados
 acerba.

Chærea, Thais, Pythias.

Eiusdem generis.

A Pud Antiphonem uterq; mater & pater,
 Quasi dedita opera, domi erāt, ut nullo modo
 Introire posseim, quin uiderent me. interim
 Dum ante ostium sto, notus mihi quidam obuiam
 Venit. ubi uidi, ego me in pedes, quantum queo,
 In angiportum quoddam desertum, inde item
 In aliud, inde aliud. ita miserrimus
 Fui fugitando, ne quis me cognosceret.
 Sed estne hæc Thais, quam uideo? ipsa est. hæreo.
 Ah, quid faciam? quid mea autem? quid faciet mihi?
 Th. Adeamus.. bone uir Dore, salue: dic mihi,
 Ausugistim? Ch. hera, factum. Th. satim? id tibi placet?
 Ch. Non. T. credim? te impune habiturum? Ch. uiam
 hanc

hanc noxiam

Mitte: si aliam unquam admisero ullam, occidito.

Th. Num meam scuitiam ueritus es? Ch. non. Thais,
quid igitur?

Ch. Hanc metui, ne me criminaretur tibi.

Th. Quid feceras? Ch. paululum quiddam. Py. cho,
paululum impudens,

An paululum esse hoc tibi uidetur, uirginem

Vitiare ciuem? Ch. conseruam esse credidi.

Py. Conseruam? uix me contineo, quin inuolem in
Capillum: monstrum, etiam ultro derisum aduenit.

Th. Abi hinc insana. Py. quid ita uero? debeam

Credo, isti quidquam furcifero, si id fecerim:

Præsertim cum se seruom fateatur tuum.

Th. Mißa hæc faciamus. non te dignum Chærea

Fecisti. nam si ego digna hæc contumelia

Sum maxime, at tu indignus qui faceres tamen.

Neq; ædepol, quid nunc consili capiam, scio,

De uirgine istac: ita conturbasti mihi

Rationes omnes, ut eam non possim suis,

Ita ut æquom fuerat, atq; ut studui, tradere, ut

Solidum parerem hoc mihi beneficium Chærea.

Ch. At nunc dehinc spero æternam inter nos gratiam

Fore Thais. sæpe ex huiusmodi re quapiam, et

Malo ex principio magna familiaritas

Conflata est. quid, si hoc quispiam uoluit Deus?

Th. Equidem pol in eam partem accipioq; et uolo.

Ch. Imo

Ch. Imo ita quaeso. unum hoc scito contumeliae

Non me fecisse causa, sed amoris. Th. scio,

Et pol propterea magis nunc ignosco tibi.

Non adeo inhumano ingenio sum Chærea,

Neq; tam imperita, ut quid amor ualeat, nesciam.

Ch. Te quoq; iam Thais, ita me dij bene ament, amo.

Py. Tum pol ab isto tibi hera cauendum intellego.

Ch. Non ausim. Py. nihil tibi quidquam credo. Th. desinas.

Ch. Ego me tuæ commendo & committo fidei.

Nunc ego te in hac re mihi oro ut adiutrix sies.

Te mihi patronam cupio Thais, te obsecro;

Emoriar, si non hanc uxorem duxero.

Th. Tamen si pater. Ch. quid? ab uolet, certo scio,

Cuius modò hæc sit. Th. paululum opperirier

Si uis, iam frater ipse hic aderit uirginis:

Nutricem accersitum ijt, quæ illum aluit paruolam:

In cognoscendo tute ipse aderis Chærea.

Ch. Ego uero maneo. Th. uisne interea, dum is uenit,

Domi opperiamur potius, quam hic ante ostium?

C. Imo percupio. P. quam tu rem actura obsecro es?

Th. Nam quid ita? Py. rogitas? hunc tu in adeis cogitas

Recipere posthac? Th. cur non? Py. crede hoc meæ fidei,

Dabit hic aliquam pugnam denuo. Th. au. tace obsecro.

Py. PARUM

Py. Parum perspexisse eius uidere audaciam.
 Ch. Non faciam Pythia. P. non pol credo Chærea,
 Nisi si commissum non erit. C. quin Pythias
 Tu me seruato. P. neq; pol seruandum tibi
 Quidquam dare ausim, neq; te seruare. apage te.
 Th. Optime. adest ipse frater. C. perij hercle: obsecro

Abeamus intro Thais: nolo, me in uia
 Cum hac ueste uideat. Th. quamobrem tandem? an
 quia pudet?

Ch. Id ipsum. Py. id ipsum? uirgo uero. Th. I præ, sequar.

Tu istic mane, ut Chremem introducas Pythias.

THESES ETHICAE I. VV.

- 1 Adolescens timet iustam reprehensionem.
- 2 Magna est meretricum in delictis amatorijs condonandis indulgentia.
- 3 Digna ist meretrix multis contumelijs.

ACTVS QVINTI SCENAE III

PERIOCHA I. C.

Meditatio ancillæ subdola. Ethos implacabile
 PYTHIAS, CHREMES, SOPHRONA.

Iambici senarij

Quid? quid uenire in mentem nunc possit mihi,
 Quidnam, qui referam illi sacrilego gratiam,
 Qui hunc supposuit nobis? C. moue uero ocyus

Te

Te nutrix. S. moueo. C. uideo. sed nil promoues.
 Py. Iamne ostendisti signa nutrici? C. omnia.
 Py. Amabo, quid ait? cognoscitne? C. ac memoriter.
 Py. Bene æpol narras: nam illi fauco uirgini.
 Ite intro: iam dudum hera uos expectat domi.
 Virum bonum eccum Parmenonem incedere
 Video: uide, ut otiosus sit si dijs placet.
 Spero me habere, qui hunc meo excruciem modo.
 Ibo intro, de cognitione ut certum sciam:
 Post exhibo. atq; hunc per terrebo sacrilegum

THESES ETHICAE I. VV.

1 Sedulitas puellæ est in ludificando conseruo, &
 in uindicta.

2 Meretricum astutia in seruulos perspicitur.

ACTVS QVINTI SCENAE IIII

PERIOCHA I. C.

Reducitur ad nouum motum: nam fabula hæc plane
 motoria est. Parmeno, de euentu incerto glorians, ex
 emplum festinantis exultationis: quam falsam mag
 na conturbatio excipere solet.

PARMENO, PYTHIAS.

Eiusdem rationis.

R Euiso, quidnam Chærea hic rerum gerat.
 Quod si astu rem tractauit, dii uostram fidem
 Quantam, & quam ueram laudem capiet Pamenos?
 Nam ut omittam, quod ei amorem difficillimum, &

TERENTII

Carissimum ab meretrice auara uirginem
Quam amabat, eam confeci sine molestia.
Sine sumptu sine dispendio. tum hoc alterum,
Id uero est, quod ego mihi puto palmarium,
Me repperisse, quomodo adolescentulus
Meretricum ingenia & mores posset noscere.
Mature ut cum cognorit, perpetuo oderit.
Quæ dum foris sunt, nihil uidetur mundius,
Nec magis compositum quidquam, nec magis elegans
Quæ, cum amatore suo cum cœnant, ligurriunt.
Harum uidere ingluuiem, sordes, inopiam,
Quam inhonestæ solæ sint domi, atq; auidæ cibi,
Quo pacto ex iure hesterni panem atrum uorent,
Nosse omnia hæc, salus est adolescentulis.
Py. Ego pol te pro istis dictis & factis, scelus,
Vlciscar, ut ne impune in nos inluseris.

THESES ETHICAE I. VV.

- 1 Improbis suo facinori gratulatur.
- 2 Est hic morum meretricorum & domi & foris notatio.
- 3 Arte suos dolos amatores tractant.

ACTVS QVINTI SCENAE V

PERIOCHA I. C.

Perterretur Parmeno ficti periculi narratione,
in quod ipse uideretur coniecisse herilem filiũ. & de
hac ludificatione catastrophe conficitur. Ethos Pythia
ad os fallax.

PY

PYTHIAS, PARMENO.

Trochaici octonarij catalectici.

Pro deum fidem, facinus foedum: o infelicem adolescentulum.

O scelestum Parmenonem, qui istum huc adduxit. Pa. quid est?

Py. Miserec me: itaq; ut ne uiderem, misera huc effugis foras.

Quae futura exempla dicunt in eum indigna? Pa. o Iupiter,

Quae ille turba est? numnam ego perij? adibo. quid istuc Pythias?

Quid ais? in quem exempla fient? Py. rogitas audecissime?

Perdidisti istum, quem adduxisti pro eunucho, adolescentulum,

Dum studes dare uerba nobis. Pa. quid ita? aut quid factum est? cedo.

Py. Dicam. uirginem istam, Thaidi hodie quae dono data est,

Scin' eam hinc ciuem esse? & eius fratrem adprime nobilem?

Pa. Nescio. Py. atqui sic inuenta est? eam iste uitiauit miser.

Ille ubi id resciiuit factum frater uiolentiissimus.

Pa. Quidnam fecit? Py. conligauit primum eum miseris modis.

Pa. Conligauit? hem. Py. atq; equidem orante, ut ne id
 faceret, Thaide.

Pa. Quid ais? Py. nunc minatur porro sese id, quod
 mœchis solet:

Quod ego nunquam uidi fieri, neque uelim. Pa. qua
 audacia

Tantum facinus audet? Py. quid ita tantum? Pa. an non
 hoc inximum est?

Quis homo pro mœcho unquam uidit in domo me-
retricia

Deprehendi quenquam? Py. nescio. Pa. at ne hoc ne
 sciatis Pythias,

Dico, edico uobis, nostrum esse illum herilem filium.
 Py. hem,

Obsecro an is est? Pa. ne quam in illum Thais uim fi-
 eri sinat.

Atque adeo autem cur non egomet intro eo? Py. uide
 Parmeno

Quid agas, ne neque illi prosis, & tu pereas: nam
 hoc putant,

Quicquid factum est, ex te esse ortum. Pa. quid igi-
 tur faciam miser? (senem.)

Quid uic incipiam? ecce autem uideo rure redeuntem
 Dicam huic, an non? dicam hercle: etsi mihi magnum
 malum

Scio paratum: sed necesse est, huic ut subueniat. Py.
 sapias:

Ego ab eo intrò: tu isti narrato ordine, ut factum fiet.

THESES ETHICAE I. VV.

1 Hic est exemplum quam fraudulentæ sint lenæ
& meretrices.

2 Malè sibi conscius seruus mox mouetur & excu-
gitatur.

ACTVS QVINTI SCENAE VI.

PERIOCHA I. C.

Adducitur senex rure ad catastrophem. Ethos per-
eulsi senis.

LACHES, PARMENO.

Iambici senarij.

EX meo propinquo rure hoc capio commodi:
Neque agri, neque urbis odium me unquam
percipit.

Vbi satias cœpit fieri, commuto locum.

Sed estne ille noster Parmeno? & certè ipse est.

Quem præstolare Parmeno hic ante ostium?

Pa. Quis homo est? hem, saluum te aduenire herè
gaudeo.

La. Quem præstolare? Pa. perij: lingua hæret metu.

La. hem,

Quid est, quod trepidas? sati ne saluæ? dic mihi.

Pa. Here, primum te arbitrari id, quod res est uelim.

Quicquid huius factum est, culpa non factum est me.

La. Quid? Pa. rectè sane interrogasti, oportuit

Rem

Rem prænarrasse me. emit quendam Phœdria
 Eunuchū, quem dono huic daret. La. cui? Pa. Thaidi.
 La. Emit? perij hercle. quanti? Pa. uiginti minis.
 La. Actum est. Pa. tum quandam fidicinam amat hic
 Chærea.

La. Hem, quid amat? an scit iā ille, quid meretrix fiet?
 An in astu uenit? aliud ex alio malum.

Pa. Here, ne me spectes: me impulsore hæc non facit.

La. Omitte de te dicere. ego te furcifer,
 Si uiuo. sed istuc, quicquid est, primum expedi.

Pa. Is pro illo eunuchō ad Thaidem hęc deductus est.

L. Pro eunuchō? P. Sic est. hunc pro mœcho postea
 Comprehendere intus, & constrinxere. La. occidi.

Pa. Audaciam meretricum specta. La. nunquid est
 Aliud mali, damniue, quod non dixeris,

Reliquom? P. tantū est. L. cesson' huc intro irrūpere?

Pa. Non dubium est, quin mihi magnum ex hac re sis
 malum,

Nisi, quia necesse fuit hoc facere, id gaudeo,

Propter me hisce aliquid esse euenturum mali:

Nam iam diu aliquam causam quærebat senex,

Quamobrē insigne aliquid faceret ijs: nunc repperit.

THESES ETHICAE.

- 1 Magna oportunitas in uicino fundo & iucūditas.
- 2 Male sibi consciij pene obmutescunt, trepidant, &
 in dicendo nullum ordinem seruant.
- 3 Adolescentum potissimum Christianorum est, ut

ignorent, quid sit meretrix.

iiij. Serui afflicti & suos heros affligi exoptant.

ACTVS QVINTI SCENAE VII.

PERIOCHA I. C.

Exultatio leuis ancilla, & indignatio serui.

PYTHIAS, PARMENO.

Iambici octonarij cataleſtici.

Nunquam aedepol quicquam iam dixi, quod magis uellem euenire,

Mi euenit, quam quòd modo senex intro ad nos uenit errans.

Mihi solè ridiculo fuit, quæ, quid timeret, scibam.

Pa. Quid hoc autem est? Py. nunc id prodeco, ut conueniam Parmenonem.

Sed ubi obsecro est? Pa. men' quærit hæc? Py. atque eocum uideo, adibo.

Pa. Quid est inepta? quid tibi uis? quid rides? peregin'?

Py. perij. Defessa iam sum misera te ridendo. Pa. quid ita? Py. rogitas?

Nunquam aedepol hominem stultiorem uidi, nec uidebo. ah,

Non pote satis narrari, quos ludos præbueris intus. At etiam primo callidum, & disertum credidi hominem.

Quid? illicòne credere ea, quæ dixi, oportuit te?

An penitebat flagitij, te auctore quod fecisset

Adole

Adolescens, ni miserum in super etiã patri indicares?
 Nam quid illi credis animi tum fuisse, ubi uestẽ uidit
 illam esse eum indutum pater? quid? iam scis te pe-
 ruisse?

Pa. Ehem, quid dixti pessuma? an mētita es? etiã rides?
 Itan' lepidum tibi uisum est scelus, nos irridere? Py.
 nimium.

Pa. Siquidem istuc impune habueris. Py. uerum. Pa.
 reddam hercle. Py. credo:

Sed in diẽ istuc Parmeno est fortasse, quod minitare:
 Tu iam pendebis, qui stultum adolescentulũ nobilitas
 Flagitijs, & eundẽ indicas: uterq; in te exẽpla edent.

Pa. Nullus sum. Py. hic pro illo munere tibi honos est
 habitus. abeo.

P. Ego met meo iudicio miser, quasi sorex, hodie perij

THESES ETHICAE. I. VV.

i. Mirum est, quã sibi applaudant puellæ uoti sui
 compote s.

ij. Mulieres sunt uindictæ cupidissimæ. Semper par
 pari referre exoptant.

ACTVS QVINTI SCENAE VIII

PERIOCHA L. C.

Reducitur Thraso tandem ut tota res concludatur.
 Cuius illa magnifica ostẽtatio in extremam humilita-
 tem desinit, et uanitas tamen permanet, quæ est huius
 generi Thrasorum propria.

GNATHO, THRASO.

Trochaici, octonarij, catalectici.

Quid nunc? qua spe? aut quo cōsilio huc inueni
quid inceptas Thraso?

Th. Egone? ut Thaidi me dedam, & faciam quod iubeat.
Gn. quid est?

Th. Qui minus huic, quam Hercules seruiuit Omphale?
Gn. exemplum placet.

Vtinam tibi committigari uideam sandalio caput.

Sed quid? fores crepuere ab ea. quid autem hoc est mali?

Hunc ego nunquam uideram etiam. quidnam prope
rans hinc profilit?

THESES ETHICAE.

1 Mulierosi ita se penitus mulieribus dedunt, ut sub earum imperio uiuant.

2 Infelicissime cadunt omnia ijs, qui adultores audiunt.

ACTVS QVINTI SCENAE IX.

CHAEREA, PARMENO, PHAEDRIA,

GNATO, THRASO.

Iambici, trochaici, octonarij.

O Populares, ecquis me uiuit hodie fortunatior?

Nemo hercle quisquam: nam in me plane dij potestatem suam

Omnes ostendere, qui tam subito tot congruerint commoda.

P. Qui

P. Quid hic latus est? Ch. O Parmeno mi, o mearum
uoluptatum omnium
Inuentor, inceptor, perfector, scin' me in quibus sim
gaudijs?

Scis Pamphilam meam inuentam ciuem? Pa. audiui.

Ch. scis sponsam mihi?

Pa. Bene, ita me di ament, factum. Gn. audin' tu illum
quid ait? Ch. tum autem Phœdria,

Meo fratri, gaudeo amorem esse omnem in tranquilo
lo: una est domus:

Thais patri se commendauit, in clientelam & fidem
Nobis dedit se. Pa. fratris igitur Thais tota est. Ch.
scilicet.

Pa. Iam hoc aliud est, quod gaudeamus: miles pellitur
foras.

Ch. Tum tu, frater, ubi ubi est, fac quamprimum hæc
audiat. Pa. uisam domum.

Th. Nunquid Gnatho dubitas, quin ego nunc perpe-
tuò perierim? Gn. sine

Dubio opinor. Ch. quid commemorem primum, aut
quem laudem maxime?

Illum, qui mihi dedit consilium ut facerem: an me,
qui id ausu' sim (fuit,

Incipere? an fortunam collaudem, que gubernatrix
Quotot res, tantas, tam opportunè in unum conclu-
sit diem? an

Mei patris festiuitatem & facilitatem? o Iupiter.

Serua obsecro hæc nobis bona. Ph. Dij uostram fidem
incredibilia

Parmeno modo quæ narrauit. sed ubi est frater? Ch.
præsto est. Ph. gaudeo.

C. Satis credo. nihil est Thaide hac frater tua dignius.
Quod ametur: ita nostræ est omni faulrix familie,
Ph. hui, mihi

Illam laudas? Th. perij, quanto spei est minu', tanto
magis amo.

Obsecro Gnatho in te spes est. Gn. quid uis faciam?
Th. perfice hoc

Precibus, pretio, ut hæream aliqua in parte tamen
apud Thaidem.

Gn. Difficile est. Th. si quid conlibuit, noui te. hoc
si effeceris,

Quod uis donum, præmium à me optato, id optatum
feres.

Gn. Itane? Th. sic erit. Gn. hoc si efficio, postulo ut
mihi tua domus

Te præsentem, absente pateat, inuocato ut sit locus

Semper. Th. do fidem ita futurum. Gn. accingar. Ph.
quem hic ego audio. (ent)

O Thraso. T. saluete. P. tu fortasse, quæ facta hic su
Nescis. Th. scio. Ph. cur ergo in his te ego conspicio
regionibus?

Th. Vobis fretus. Ph. scis quàm fretus miles edico
tibi.

Si in platea hac te offendero post unquam: quod dicas mihi,

Alium querebam, iter hac habui: perijsti. Gn. eia haud sic decet.

Ph. Dictum est. Gn. non cognosco uostrum tam superbum. Ph. sic erit.

Gn. Prius audite paucis: quod cū dixero si placuerit,

Facite te. Ph. audiamus. Gn. tu concede paulum istuc Thraso.

Principio ego uos credere ambos hoc mihi uehementer uelim,

Me, huius quidquid facio, id facere maxime causa mea. Verū idē si uobis prodest, uos non facere inscitia est.

Ph. Quid id est? Gn. militem riualem ego recipiendum censeo. Ph. hem

Recipiendum? Gn. cogita modo. tu hercle cum illa Phædria

Et libenter uiuis, & enim bene libenter uictitas,

Et quod des paulum, & necesse est multum accipere Thaidem.

Vt tuo amori suppeditare possit sine sumptu tuo, ad Omnia hæc magis opportunus, nec magis ex usu tuo

Nemo est. principio & habet quod det, & dat nemo largius:

Fatuus est, insulsus, tardus, stertit noctesq; & dies:

Neque tu istum metuas ne amet mulier: pellas facile, ubi uelis.

Ph. Quid agimus? Gn. præterea hoc etiam, quod ego
uel primum puto,

Accipit hominē nemo melius prorsus, neq; prolixius

Ph. Mirum, ni illoc homine quoquo pacto opusest.

Ch. idem arbitror.

Gn. Rectē facitis. unum etiam hoc uos oro, ut me in
uostrem gregem

Recipiatis: sati' diu hoc iam saxum uoluo. Pa. Recipis

Ch. Ac libenter. Gn. at ego pro istoc Phædria, & tu
Chærea,

Hunc comedendum, & deridendum uobis præbeo.

Ch. placet.

Ph. Dignus est. Gn. Thraso ubi uis, accede. Thr. ob
secro te, quid agimus?

Gn. Quid? isti te ignorabant. postquam eis mores
ostendi tuos,

Et collaudaui secundum facta & uirtutes tuas,

Impetraui. T. bene fecisti. gratiam habeo maximam.

Nunquam etiam fui usquam, quin me omnes amarent
plurimum.

Gn. Dixim' ego uobis, in hoc esse atticam eloquentiam?

Ph. Nil præter promissum est. ite hac. uos ualete, &
plaudite.